

УДК 658.511

Вишневська О.М.*доктор економічних наук, професор
Миколаївського національного аграрного університету***Човага С.В.***магістр обліково-фінансового факультету
Миколаївського національного аграрного університету***Волошиновський С.В.***магістр обліково-фінансового факультету
Миколаївського національного аграрного університету*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ Й ОСОБЛИВОСТІ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

THEORETICAL BASES AND FEATURES OF LOGISTIC ACTIVITY OF ENTERPRISES

АНОТАЦІЯ

Розкрито сутність поняття, значення логістики як базисної основи ефективного розвитку підприємств. Розглянуто основні наукові підходи до визначення сутності логістичного управління підприємством. Обґрунтовано мету і принципи логістичного управління. Проаналізовано основні причини, що зумовлюють обмеження в імplementації основних положень логістики на підприємствах. Обґрунтовано напрями раціонального використання функцій логістики.

Ключові слова: логістика, системний підхід, логістичне управління, логістичний підхід, логістична система.

АННОТАЦИЯ

Раскрыты сущность понятия и значение логистики как базисной основы эффективного развития предприятий. Рассмотрены основные научные подходы к определению сущности логистического управления предприятием. Обоснованы цели и принципы логистического управления. Проанализированы основные причины, обуславливающие ограничения в имплементации основных положений логистики на предприятиях. Обоснованы направления рационального использования функций логистики.

Ключевые слова: логистика, системный подход, логистическое управление, логистический подход, логистическая система.

ANNOTATION

The essence of the concept, the significance of logistics, as the basis of effective development of enterprises is disclosed. The main scientific approaches to the definition of the essence of logistic management of the enterprise are considered. The purpose and principles of logistic management are substantiated. The main reasons for the restriction of implementation of the main provisions of logistics at the enterprises are analyzed. The directions of rational use of logistic functions are substantiated.

Keywords: logistics, system approach, logistics management, logistic approach, logistics system.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових процесів в Україні, реформування усього комплексу виробничих відносин вимагають створення принципово нової системи управління підприємствами. Це пов'язано з тим, що входження України до світового економічного простору як рівноправного економічного партнера спонукає до появи відповідних обмежень для вітчизняних підприємств, які пов'язані з потребою у зростанні інноваційності всіх процесів та підвищенням конкурентоспроможності.

Для досягнення стійкої конкурентоспроможності на ринку актуальним є питання пошуку інноваційних моделей розвитку й управління підприємством, однією з яких є логістичний підхід.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань, пов'язаних з управлінням логістичною діяльністю підприємств, присвячено праці О. Амоші, М. Білопольського, В. Геєця, А. Грандберга, М. Гордона, Б. Данилишина, С. Дорогунцова, Л. Зайцевої, А. Кальченко, Є. Крикавського, Р. Ларіної, В. Мамутова, О. Мошенця, М. Окландер, В. Смиричинського, Н. Чухрай та ін. Необхідність подальшого теоретичного обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій щодо формування логістичної стратегії управління підприємством є вимогою часу в контексті забезпечення зростання їх конкурентоспроможності.

Мета статті полягає в обґрунтуванні переваг застосування логістичної концепції управління підприємством для підвищення конкурентних позицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток галузей економіки потребує залучення додаткових резервів для розширення виробничих потужностей підприємств, зберігання, переробки та транспортування продукції, товарів.

Саме логістика дає змогу пов'язати економічні інтереси виробника продукції та її споживача. У міру виникнення і розвитку нових організаційних форм, що реалізують процеси руху товару, все більшого значення набувають інтеграційні форми управління та координації, забезпечення логістичних процесів взаємодії підприємств-виробників, споживачів, посередників, складів і транспорту [1].

Застосування логістики на підприємстві має здійснюватися системно. Виділяють чотири послідовні стадії розвитку логістичних систем. Перша стадія розвитку логістики має такі характерні риси: підприємства працю-

ють на основі виконання змінно-добових планових завдань; форма управління логістикою найменш удосконалена; сфера дій логістичної системи пов'язана тільки з організацією збереження готової продукції та її транспортуванням. Система діє за принципом безпосереднього реагування на щоденні коливання попиту та проблеми у процесі розподілу продукції. Дієвість системи логістики на цій стадії її розвитку на підприємстві оцінюється величиною частки витрат на транспортування та інші операції по розподілу продукції у загальному прибутку підприємства [2].

На другій стадії розвитку контроль системи логістики розповсюджується на такі функції, як: обслуговування замовника; обробка замовлень; збереження готової продукції на підприємстві; управління запасами готової продукції; планування роботи системи логістики. Для виконання цих завдань використовуються відповідні комп'ютерні програми, що дає змогу спростити процес оцінки та обґрунтування управлінських рішень.

Уважаємо, що друга стадія забезпечує можливості систематизації знань та контролю витрат.

На третій стадії розвитку логістика дає змогу здійснювати контроль над логістичними операціями – від закупівлі сировини до обслуговування кінцевого споживача продукції. Додатковими функціями цієї стадії є: доставка сировини на підприємство; прогнозування збуту; виробниче планування; добування або закупівля сировини; управління запасами сировини або незавершеного виробництва; проектування систем логістики [2].

Четверта стадія розвитку логістичної системи подібна до третьої, але вона має одну відмінність. На цій стадії інтегруються процеси планування та контролю операцій логістики з операціями маркетингу, збуту, виробництва і фінансів. Така інтеграція сприяє тому, що протилежні цілі різних підрозділів підприємства періодично пов'язуються, управління системою здійснюється на основі тривалого планування, а робота самої системи при цьому оцінюється з урахуванням вимог міжнародних стандартів [2].

Уважаємо, що інтеграція може виступати основною рушійною силою, яка забезпечить зростання якості продукції.

Незважаючи на багатоаспектність і широту цілей логістичного управління, науковці-логісти [3] виділяють спільні цілі, властиві всім учасникам логістичних систем. Головними серед них вважаються: вдосконалення процесів фізичного переміщення ресурсів і готової продукції в усіх структурах, охоплених логістичним управлінням; гармонізація стратегічних, тактичних і оперативних логістичних цілей із загальними цілями і стратегіями підприємств або інших учасників логістичного ланцюга; спрямування інтегрованої діяльності учасників логістичного ланцюга на ефективне обслугову-

вання клієнта за принципом «висока користь – допустимі витрати».

Виявлено, що логістичний підхід до управління підприємством передбачає забезпечення раціоналізації потокових процесів у рамках керованої системи з позиції єдиного матеріально-провідного ланцюга, інтеграція окремих частин якого здійснюється на технічному, технологічному, економічному, методологічному рівнях, а мінімізація витрат часу і ресурсів досягається шляхом оптимізації наскрізного управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками. Таким чином, логістичне управління полягає у цілеспрямованому впливі на логістичні потоки для синхронізації їхньої взаємодії і досягнення ефекту синергізму [4].

Слід зазначити, що подібний підхід дасть змогу скоротити затратність діяльності й підвищити конкурентні позиції підприємства.

Як головна підсистема загальної системи управління підприємством логістичне управління спрямоване на досягнення стратегічних і тактичних цілей розвитку підприємства. Логістичне управління інвестиційною, інноваційною, виробничою, фінансовою, кадровою та інформаційною сферами діяльності сприяє реалізації стратегічних, а всіма потоковими процесами в ланцюзі «закупівля ресурсів – транспортування – виробництво – складування – реалізація – сервісне обслуговування кінцевих споживачів» – тактичних цілей підприємства [4].

Саме тому загальною метою логістичного управління є реалізація й узгодження економічних інтересів безпосередніх та опосередкованих учасників усіх бізнес-процесів. Вагомими складником у реалізації цілей або завдань логістики є упередження найефективнішого використання ресурсів. Загальна мета діяльності кожного підприємства конкретизується у підцілях, які визначаються потребами оптимізації і раціоналізації підприємницької діяльності, розвитком інфраструктури логістичної системи з урахуванням чинного законодавства для створення відповідної матеріально-технічної бази і товарного обміну, активного використання інформаційних технологій. Тобто інфраструктурно логістична діяльність пов'язана з процесом технічного переоснащення.

Використання логістичних підходів до управління підприємствами у цілому та логістичних підходів до управління запасами є відносно новим напрямом. У сфері агрологістики працюють лише 35 великих компаній. Агрохолдингам легше втілювати у життя логістичні підходи, оскільки вони мають більше фінансових можливостей. Слід також відзначити, що агрохолдинги часто займаються як вирощуванням сільськогосподарської продукції, так і її переробкою та виробництвом продуктів харчування. За таких умов виникає можливість до впровадження логістичних систем та підходів в управлінні діяльністю суб'єкту ринку.

Так, один із найбільших українських сільськогосподарських виробників та експортерів ТОВ «СП «НІБУЛОН» активно впроваджує і розбудовує свою логістичну мережу. У компанії «НІБУЛОН» логістична система управління забезпечується відділом транспортної логістики та транспортно-експедиційним відділом. У рамках реалізації масштабної інвестиційної програми з відродження Дніпра та Південного Бугу як транспортних артерій України компанія самостійно розбудувала сучасну логістичну мережу. Головною метою проекту є зниження завантаженості автошляхів і рівня техногенного впливу на навколишнє середовище. Компанія транспортувала та відправила на експорт близько 1,5 млн. т зернових вантажів, тим самим зменшивши обсяги внутрішніх вантажних автомобільних та залізничних (зважаючи на дефіцит вагонів) перевезень зернових культур. Компанія поступово переходить на дешевший, більш ефективний та екологічний вид транспорту – водні перевезення зернових та олійних культур. Після завершення реалізації інвестиційної програми компанія зможе щороку транспортувати водним транспортом до 3 млн. т зернових, що розвантажуватиме понад 250 залізничних вагонів та зніматиме з вітчизняних доріг понад 600 великовантажних автомобілів на добу [5].

Конкурентні переваги полягають у тому, що система управління логістикою в компанії є ефективним засобом організації та контролю всіх перевезень та маршрутів, яка здійснює організацію доставки сільськогосподарської продукції з максимально ефективним використанням усіх ресурсів підприємства з одного пункту в інший за оптимальним маршрутом, у найкоротші (або передбачені) терміни з мінімальними витратами.

ТОВ «СП «НІБУЛОН» не спиняється на досягнутому, в планах компанії – продовження інвестиційної програми та вдосконалення зернової логістики, що включає в себе зведення нових елеваторних потужностей, будівництво флоту на власному заводі та очищення глибин водних шляхів. Сьогодні діяльність компанії – це потужний поштовх у розвитку економічного потенціалу країни та побудови дієвої логістичної системи [6].

Висновки. Механізм управління логістичною системою підприємства включає в себе сукупність наукових методів та засобів, які впливають на логістичні процеси (керують діяльністю логістичної системи, контролюють і корегують

дії, дають змогу вчасно виявити й реагувати на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища). Побудова ефективного механізму управління логістичною системою підприємства переслідує мету оптимізувати та вдосконалити наявну логістичну систему як у перспективі, так і в реальному часі. Лише ретельне дослідження функціональних сфер логістичної системи, чітке формулювання завдань, поставлених перед створеною на підприємстві логістичною системою та розуміння поставлених цілей перед її розробниками дають можливість створити ефективну логістичну систему й ефективний механізм управління нею.

Результати дослідження сучасних тенденцій застосування логістичних систем підприємств доводять наявність позитивного взаємозв'язку між ефективною логістикою та успіхом діяльності. Застосування логістики дає змогу визначити оптимальну технологію просування продукції, доцільність створення оптових ринків, залучити комерційні й логістичні процеси до збуту продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Необхідний результат досягається завдяки тому, що логістика дає змогу оптимізувати виробничий процес за рахунок раціонального використання ресурсів підприємства і зведення до мінімуму витрат, що в кінцевому підсумку приносить підприємству прибуток, а також дає можливість підвищувати якість виробленої продукції та наданих послуг, що підтверджується досвідом ТОВ «СП «НІБУЛОН».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Банько В.Г. Логістика : [навч. посіб.] / В.Г. Банько ; 2-е вид. – К. : КНТ, 2007. – 332 с.
2. Таньков К.М. Виробнича логістика : [навч. посіб.] / К.М. Таньков, О.М. Тридід, Т.О. Колодизева – Х. : ІНЖЕК, 2004. – 352 с.
3. Крикавський Є.В. Логістика. Основи теорії : [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / Є.В. Крикавський. – Л. : Інтеллект-Захід, 2004. – 416 с.
4. Паласюк Б. Логістичне управління підприємством: сутність і основні принципи / Б. Паласюк // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 3(36). – С. 166–170.
5. ТОВ «СП «НІБУЛОН» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nibulon.com/data/pro-kompaniyu/napryamki-diyalnosti/upravlinnya-logistikoyu.html>.
6. ТОВ «СП «НІБУЛОН» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nibulon.com/news/novini-kompanii/logistika-novatorstvo-na-korist.html>.